

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 11 (13)
2025**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali 11-son 2025 yil*

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

11

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2025

MUNDARIJA

Жанназарова Г.К., Кодиржонов Ш., Миркомиллов Д. Инфраструктура экологии: мировой опыт и перспективы для Узбекистана.....	7
Бабаханова Д.Р. Цифровая трансформация промышленности: инновации, которые определяют будущее.....	15
Raxmatullaev A.X. Neft-gaz sanoati korxonalarining samaradorligini oshirishda investitsion faoliyatni takomillashtirish.....	18
Кадинова Д.Ш. Фосфогипс чиқиндисиди асосида олинадиган гипсли боғловчининг техник-иктисодий самарадорлик кўрсаткичлари.....	22
Исраилова Д.К. Иқтисодиётда аёллар бандлигини ташкил этишга назарий қарашлар...	24
Мирсаидова Ш.А. Зарубежный и отечественный опыт повышения эффективности строительных компаний.....	29
Солиева Г.А. Туризм и цифровые технологии.....	35
Қобиллов Ш. Янги Ўзбекистоннинг “Яшил” тараққиёт йўли” — хавфсизлик ва фаровонлик омили.....	39
Boboyev A.Ch. Hududlarda agrosanoat majmuasini klaster asosida ishlab chiqarishini tashkil etish	46
Жураханов М.Э. Концептуальные основы устойчивого развития малого бизнеса и предпринимательства Узбекистана.....	50
Ismatov R.O. Sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarish tizimini samaradorligini oshirish.....	55
Шокирова Г.М. Суть и особенности управления цифровым маркетингом и его значимость для организации бизнес-процессов на промышленных предприятиях.....	60
Anafiyaev A.M. Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda sanoat tarmog'i salohiyatining roli.....	65
Mirzayev S.A. O'zbekiston qurilish sanoatida strategik boshqaruv.....	69
Sattikulova G.A. To'qimachilik sanoatini rivojlantirishni hududiy xususiyatlari yuzasidan ilg'or xorij tajribasi.....	72
Ubaydullaev K. Qoraqalpog'iston Respublikasi qishloq xo'jaligida moddiy-texnika resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish zahiralari.....	76
Quvondiqova G.S. “International experience: the interrelationship between industrial investments and economic growth”.....	80
Сапаров И.Ў. Европа иттифоқининг рақамли платформаларни тартибга солиш тажрибаси: Digital Markets Act (DMA) ва Digital Services Act (DSA).....	84
Saidaxmedov N.X. Raqamli texnologiyalar asosida yengil sanoat korxonalarida mehnat unumdorligini oshirish mexanizmlari.....	90
Pardayev T.N., Jo'rayev J.J., Usmonov Sh.E. Bojxona to'lovlaridan beriladigan imtiyozlarning samaradorligini oshirish yo'llari.....	94
Eraliev A.A. Efficient utilization of digitalization to enhance productivity in Uzbekistan's enterprises.....	99
Соҳибназаров А.А. Ўзбекистонда исломий молия тизимининг шаклланиши ва ривожланиш босқичлари: хронологик ёндашув.....	103
Karimova N.Y. Raqamli transformatsiya va mehnat unumdorligi o'sishining iqtisodiy rivojlanishga ta'siri: O'zbekiston misolida empirik tahlil.....	107
Usubjonov Z.V. Bank xizmatlari bozorini rivojlanishda marketing strategiyalaridan foydalanish.....	110
Jo'raboyev H.X. Analysis of economic and financial indicators of small business entities in the construction sector.....	113
Ziyodullaev S.M. Modern approaches to reducing liquidity risk in managing bank passive operations and harmonization with international standards.....	117
Хайдаров Х.У., Рахмонов Д.Р. Молиявий инқироз оқибатлари ва уларни олдини олиш чора-тадбирлари ахамияти.....	120

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 11-son 2025 yil

Achilov A.N. Aktuar uslublarning aktualligi.....	125
Berdiyarov B.T. O‘zbekiston tijorat banklari uchun sun’iy intellektga asoslangan kredit riski va likvidlikni boshqarish.....	127
Nishonboyev D.E. Directions for improving the business environment in Uzbekistan.....	132
Юлдашева Г. Основные направления повышения эффективности управления деятельности предприятий оптовой (розничной) торговли.....	136
Jumanazarova G. Investitsion siyosatni amalga oshirishda xorij tajribasi.....	138
Амбарцумян А.А. Некоторые проблемы внедрения возобновляемых источников в генерацию энергии.....	142
Yangiboyev U.A. Chakana savdo tarmoqlarini raqamlashtirish yo‘nalishlari	146
Холматов Б., Абдукаххорова З. Ижтимоий давлат моделлари	150
Mambetjanov Q.Q. Kambag‘allikni qisqartirishda inson kapitali omilidan samarali foydalanish yo‘nalishlari	154
Nigmatova D.Z., Amanov E.G’. Talant management tizimi – inson resurslarini boshqarishda innovatsion yondashuv sifatida	159
Xalmirzayev A.A., Shodiyeva N.H. Agroturizmni rivojlantirishning xalqaro tajribalari va undan O‘zbekistonda foydalanish imkoniyatlari	162
Normurodov X.E., Abduxalilov S.A. O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror o‘shishida inson kapitalining ahamiyati	167
Мусаева Д.Д. Основные принципы и подходы к стратегическому управлению	172
Гайбуллаев Ф. Коррупциядан қарши мурасасиз муҳит яратиш борасида кенг қўламли ислохотлар стратегияси.....	175
Mirzayev B.S. Bank sektorida kredit xavflarini baholashning yangi usullari: PD–LGD–EAD integratsiyalashgan modeli.....	180
Ruzmanov Sh.U. Oziq-ovqat korxonalari mahsulotlari raqobatbardoshligini boshqarish samaradorligini baholash usullari.....	183
Xasanova X.F. Islomiy moliyalashtirishda buxgalteriya hisobi va audit tekshiruvlarini uyg‘unlashtirish.....	187
Baxtohunova D.N. Mijoz - bank uchun emas, bank- mijoz uchun. (Mijozning o‘rniga o‘zingiz o‘tiring...).....	191
Ikromov A.Sh. Yangi O‘zbekistonda oziq-ovqat korxonalarida mahsulot raqobatbardoshligini boshqarish amaliyotini davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash xususiyatlari.....	195
Abdumo‘minov A.A. Sanoat korxonalari raqobatbardoshligiga ta’sir etuvchi omillar.....	200
Murtazayev I.B. Zarafshon mintaqasida agrar salohiyat va qayta ishlash infratuzilmasini rivojlantirishning oziq-ovqat xavfsizligiga ta’siri.....	207
Абдухамидова Ф.Б. Факторы, влияющие на намерение пользователей оформлять цифровые подписки.....	212
Juraev D.A. Sanoat korxonalari ishlab chiqarish samaradorligini oshirish.....	215
Захирова Г.М. Ўзбекистонда тиббий туризмни ривожлантириш масалалари.....	218
Tursunov M.B. Tadbirkorlik risklarining mohiyati, mazmuni va turlari.....	223
Danabekov A.S. Yangi O‘zbekistonda kambag‘allikni qisqartirish - davlat siyosatining ustuvor masalasi sifatida.....	230
Кадырова И.В. Работы особенности регионального туристического кластера.....	233
Ro‘zimatova Sh.B. Xorazmda gastronomik turizmni rivojlantirish.....	237
Doniyev Sh.O’. Global iqtisodiy integratsiya sharoitida to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar jalb qilish: mavjud imkoniyatlar hamda to‘siqlar.....	240
Давлетов Ж.М. Зарубежный опыт управления качеством пассажирских перевозок на железнодорожном транспорте.....	244
Aripov O.A. Sharqda buyuk mutafakkirlarning asarlarida «tadbirkorlik» tushunchasi mohiyatining yoritilishi.....	248
Turebekov A.A. Jahon bozor iqtisodiyotida ishlab chiqarish xarajatlarini tartibga solishning nazariy jihatlar.....	253

rezervlari to‘g‘risida aniq va haqqoniy xulosa olishga, balki bank faoliyatining barqarorligini oshirishga ham xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Basel Xavfsizlik Qo‘mitasi. Xalqaro banklararo kapital o‘lchovlari va kapital standartlari: takomillashtirilgan me‘yor (Basel II). Basel: Banklararo Xavfsizlik Inshooti (BIS), 2006. 347 b.
2. Xalqaro Buxgalteriya Standartlari Kengashi (IASB). IFRS 9: Financial Instruments. London: IFRS Foundation, 2014. 188 b.
3. Engelmann B. IFRS 9 uchun umrbod kutilayotgan kredit yo‘qotishlarini hisoblash: qaysi formula to‘g‘ri? Ho Chi Minh sh.: Ochilish Universiteti (HCMC), 2018. 15 b.
4. KPMG (Hindiston). Kutilayotgan kredit yo‘qotishlari (ECL). Mumbai: KPMG, 2025. 20 b.
5. Sauders L., Allen L. Kredit riskini o‘lchash: yangi yondashuvlar. Nyu-York: Wiley, 2007. 768 b.
6. Yevropa Banklar Otoriteti (EBA). IFRS 9ning joriy etilishi bo‘yicha monitoring hisobot – 2023. London: EBA, 2023. 66 b.

UDK: 334.027

**OZIQ-OVQAT KORXONALARI MAHSULOTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI
BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI**

**МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ ПРОДУКЦИИ ПИЩЕВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ**

**METHODS FOR ASSESSING THE EFFICIENCY OF MANAGEMENT OF THE
COMPETITIVENESS OF FOOD ENTERPRISES' PRODUCTS**

Ruzmanov Shuxrat Usmonovich Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti “Ekonometrika va iqtisodiy modellash” kafedrasida katta o‘qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada oziq-ovqat sanoati mahsulotlarining raqobatbardoshligini boshqarish samaradorligini baholash usullari tahlil qilinadi. Raqobatbardoshlik darajasini aniqlashda asosiy ko‘rsatkichlar sifatida mahsulot sifati, narx siyosati, innovatsion salohiyat, marketing strategiyalari va logistika tizimi ko‘rib chiqiladi. Tadqiqotda statistik va ekonometrik baholash usullari, jumladan, ekspert baholash, benchmarking, korelyatsion va regressiyaviy tahlil usullari yoritilgan. Olingan natijalar asosida oziq-ovqat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so‘zlar: raqobatbardoshlik, oziq-ovqat sanoati, baholash usullari, benchmarking, regressiyaviy tahlil, mahsulot sifati, marketing strategiyasi.

В данной статье анализируются методы оценки эффективности управления конкурентоспособностью продукции пищевой промышленности. Качество продукции, ценовая политика, инновационный потенциал, маркетинговая стратегия и система логистики рассматриваются как основные показатели, определяющие уровень конкурентоспособности. Исследование охватывает статистические и эконометрические методы оценки, включая экспертную оценку, бенчмаркинг, методы корреляционного и регрессионного анализа. На основе полученных результатов будут разработаны предложения по повышению конкурентоспособности предприятий пищевой промышленности.

Ключевые слова: конкурентоспособность, пищевая промышленность, методы оценки, бенчмаркинг, регрессионный анализ, качество продукции, маркетинговая стратегия.

This article analyzes the methods for assessing the effectiveness of managing the competitiveness of food industry products. The main indicators for determining the level of competitiveness are product quality, pricing policy, innovative potential, marketing strategies and logistics systems. The study covers statistical and econometric assessment methods, including expert assessment, benchmarking, correlation and regression analysis. Based on the results obtained, proposals are developed to increase the competitiveness of food enterprises.

Keywords: competitiveness, food industry, assessment methods, benchmarking, regression analysis, product quality, marketing strategy.

Bugungi kunda oziq-ovqat sanoati iqtisodiy rivojlanishning muhim tarmoqlaridan biri bo‘lib, aholining oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash va eksport salohiyatini oshirishda katta ahamiyat kasb etadi. Raqobat sharoitlari tobora keskinlashib borayotgan global iqtisodiyotda oziq-ovqat mahsulotlarining bozordagi o‘rnini mustahkamlash uchun ularning raqobatbardoshligini oshirish dolzarb masalaga aylanmoqda.

Mahsulot raqobatbardoshligi sifat, narx, marketing, innovatsion texnologiyalar, logistika va iste‘molchilarning afzalliklariga bog‘liq bo‘lib, uni samarali boshqarish iqtisodiy o‘rnatishni ta‘minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Shuning uchun raqobatbardoshlikni boshqarishning zamonaviy usullarini ishlab chiqish va baholash muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Mazkur tadqiqotda oziq-ovqat mahsulotlari raqobatbardoshligini baholashning samarali usullari tahlil qilinadi hamda ularni optimallashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi. Shu bilan birga, oziq-ovqat mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlar, xalqaro tajriba va zamonaviy menejment strategiyalarining o‘rni ko‘rib chiqiladi.

Oziq-ovqat mahsulotlarining raqobatbardoshligini boshqarish va uni samarali baholash masalalari bugungi kunda jahon miqyosida keng tadqiq qilinmoqda. Mazkur mavzu doirasida iqtisodiy nazariya, menejment, marketing va statistika usullari asosida ishlab chiqilgan yondashuvlar mavjud.

Porter M. (1985) tomonidan ishlab chiqilgan "Raqobat afzalligi" konsepsiyasida korxonalar raqobatbardoshligini ta‘minlash uchun asosiy strategiyalar taqdim etilgan. Unga ko‘ra, oziq-ovqat sanoatida ham raqobatbardoshlikni oshirishda mahsulot sifatini yaxshilash, tannarxni pasaytirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi[1].

Xalqaro miqyosda Kotler P. va Keller K. tomonidan taqdim etilgan marketing strategiyalari bozor talablarini o‘rganish va iste‘molchilarning ehtiyojlariga mos mahsulotlar ishlab chiqarish zaruratini asoslab beradi. Shu bilan birga, F. Kotler raqobatbardoshlikni baholashda mijozlarning mahsulot sifati va brendga bo‘lgan munosabatini o‘rganish muhimligini ta‘kidlaydi[2].

Mahsulot raqobatbardoshligini baholashda ISO 9001 va ISO 22000 kabi xalqaro standartlar asosiy mezonlardan biri bo‘lib, Jahon Savdo Tashkiloti tomonidan belgilangan oziq-ovqat xavfsizligi talablari ham muhim ahamiyatga ega.

Raqobatbardoshlikni baholashda Stigler G. J. va Schumpeter J. A. tomonidan ilgari surilgan innovatsion yondashuvlar asosida baholash usullari shakllangan. Shu jihatdan olib qaraganda, iqtisodiy baholash usullari quyidagi yo‘nalishlarda o‘rganilgan: Benchmarking usuli – yetakchi korxonalarning tajribalarini tahlil qilish orqali samarali strategiyalarni shakllantirish. Ekspert baholash usuli – soha mutaxassislari tomonidan mahsulot sifati, marketing strategiyasi va innovatsion salohiyatni tahlil qilish [3].

Statistik tahlil usullari – mahsulot tannarxi, bozor ulushi va rentabellik darajasi asosida raqobatbardoshlik darajasini aniqlash [4].

O‘zbekiston iqtisodiyotida oziq-ovqat sanoatining rivojlanish tendensiyalari "O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari va farmonlari", Statistika agentligi va Iqtisodiy tadqiqotlar instituti tomonidan o‘rganilgan. Ularning hisobotlarida oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi, eksport-import salmog‘i va investitsion muhit tahlil qilingan.

Zamonaviy iqtisodiyotda raqobatbardoshlikni oshirish uchun innovatsion texnologiyalar va ekologik xavfsizlik asosiy omillardan biri hisoblanadi. J. Schumpeter innovatsiyalar va texnologik rivojlanish korxonalarning bozordagi ustunliklarini belgilab berishini ta‘kidlagan. Freeman C. esa

texnologik taraqqiyot mahsulot sifatini oshirish bilan birga, ishlab chiqarish jarayonlarining ekologik xavfsizligini ham ta'minlashi lozimligini ko'rsatgan.

Oziq-ovqat sanoatida ekologik xavfsizlikni ta'minlash maqsadida FAO va Codex Alimentarius tomonidan oziq-ovqat mahsulotlarining xavfsizlik standartlari belgilangan. Ushbu hujjatlar xalqaro standartlarga mos mahsulot ishlab chiqarish va uni global bozorga chiqarish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Oziq-ovqat korxonalari mahsulotlarining raqobatbardoshligini boshqarish samaradorligini baholash bo'yicha tadqiqot olib borish uchun turli metodologik yondashuvlar qo'llaniladi. Ushbu metodologiya mahsulotlarning bozordagi raqobatbardoshlik darajasini aniqlash, boshqarish tizimini tahlil qilish hamda samaradorligini baholashga qaratilgan.

Benchmarking – bu korxonaning faoliyatini eng ilg'or tajribalar bilan taqqoslab, samaradorlikni oshirishga yo'naltirilgan strategik tahlil usuli. Ushbu usul oziq-ovqat korxonalarining mahsulot raqobatbardoshligini boshqarish samaradorligini baholashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Benchmarking usulining asosiy vazifalari: Korxona mahsulotlarini bozordagi eng ilg'or raqobatchilar mahsulotlari bilan taqqoslash; Mahsulot sifati va ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish yo'llarini aniqlash; Innovatsion texnologiyalar va samarali boshqaruv usullarini joriy etish; Raqobatbardoshlikni oshirish uchun marketing strategiyalarini shakllantirish; Xarajatlarni optimallashtirish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish.

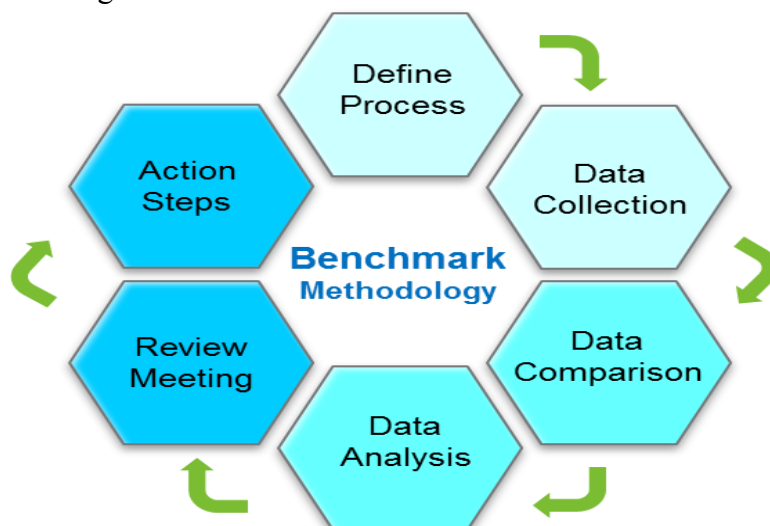
Benchmarkingning asosiy maqsadi – kompaniyaning biznes jarayonlari, mahsulot sifati va xizmatlarini yaxshilash orqali bozorda yetakchi o'rinni egallashdir. U orqali quyidagi natijalarga erishish mumkin:

- Ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish
- Xarajatlarni kamaytirish
- Mahsulot yoki xizmat sifatini oshirish
- Raqobatchilardan o'rganish va ularning tajribalarini tatbiq etish
- Innovatsiyalarni joriy qilish

Benchmarking usulining raqobatbardoshlikni boshqarishdagi roli:

Benchmarking orqali ilg'or kompaniyalarning sifat nazorati tizimi o'rganiladi. Xalqaro standartlarga mos mahsulot ishlab chiqarish mexanizmlari aniqlanadi.

Raqobatchilar narx strategiyasi tahlil qilinadi. Xarajatlarni kamaytirish orqali mahsulot narxining raqobatbardoshligi ta'minlanadi.

1-rasm. Benchmarking metodologiyasi.

Eng yaxshi texnologiyalar va ishlab chiqarish jarayonlarini o'rganish orqali samaradorlik oshiriladi. Ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish va mahsulot ishlab chiqarish hajmini oshirishga imkon beradi. Marketing va brend strategiyasi. Muvaffaqiyatli kompaniyalarning marketing usullari tahlil qilinadi. Iste'molchilarning xatti-harakatlari o'rganilib, mahsulot targ'iboti takomillashtiriladi.

Zamonaviy texnologiyalar va ilg‘or innovatsion mahsulotlar o‘rganiladi. Yangi texnologiyalarni joriy qilish orqali mahsulot sifatini oshirishga erishiladi. Benchmarking usuli oziq-ovqat korxonalari mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirish va samarador boshqaruv tizimini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Korxona ilg‘or tajribalarni o‘rganish va amaliyotga tadbiq etish orqali bozordagi mavqei mustahkamlashi, mahsulot sifatini oshirishi va raqobatbardoshlikni ta‘minlashi mumkin.

Mahsulot raqobatbardoshligiga ta‘sir qiluvchi omillarni tahlil qilish uchun ko‘p omilli regression tahlil qo‘llanildi:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \varepsilon$$

Bu yerda:

- Y – oziq-ovqat mahsulotlarining raqobatbardoshlik darajasi;
- X_1 – mahsulot sifati va xalqaro sertifikatlariga mosligi;
- X_2 – ishlab chiqarish tannarxi va samaradorligi;
- X_3 – marketing strategiyalari va brend imidji;
- X_4 – innovatsion texnologiyalar va ekologik xavfsizlik.

Natijalar shuni ko‘rsatdiki, sifat, marketing va innovatsiyalar mahsulotning bozordagi o‘rnini aniqlashda muhim omillar hisoblanadi.

SWOT tahlil natijalari.

Tahlil natijalariga ko‘ra, O‘zbekiston oziq-ovqat mahsulotlari sanoatining kuchli va zaif tomonlari quyidagicha aniqlandi:

✓ Kuchli tomonlari:

- Mahalliy xomashyo bazasining boyligi.
- Ichki bozordagi talabning yuqoriligi.
- Ishlab chiqarish tannarxining nisbatan pastligi.

✗ Zaif tomonlari:

- Xalqaro sifat sertifikatlariga mos keladigan mahsulotlar ulushining pastligi.
- Zamonaviy texnologiyalar joriy etilishining sustligi.
- Marketing va eksport strategiyalarining sustligi.

★ Imkoniyatlar:

- Qishloq xo‘jaligi va oziq-ovqat sanoati uchun davlat imtiyozlari mavjudligi.
- Eksport geografiyasini kengaytirish imkoniyati.

△ Tahdidlar:

- Tashqi bozorlardagi yuqori raqobat.
- Logistika va ta‘minot zanjiri muammolari.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, oziq-ovqat sanoati mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirish uchun sifat, marketing, innovatsiyalar va eksport strategiyalariga e‘tibor qaratish muhim hisoblanadi. Ichki va tashqi bozorda muvaffaqiyat qozonish uchun xalqaro sifat standartlariga mos mahsulotlar ishlab chiqarish va ilg‘or texnologiyalarni tatbiq etish zarur. Shu bilan birga, mahsulot tannarxini optimallashtirish va samarali marketing strategiyalarini ishlab chiqish ham raqobatbardoshlikni oshirishning muhim shartlaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Porter M. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press.
2. Kotler P., Keller K. (2016). *Marketing Management*. Pearson Education.
3. Stigler G. J. (1968). *The Organization of Industry*. Homewood, IL: Richard D. Irwin.
4. Gujarati D. N. (2003). *Basic Econometrics*. New York: McGraw Hill.
5. Freeman C. (1987). *Technology Policy and Economic Performance*. London: Pinter.
6. FAO (2021). *Food and Agriculture Organization Reports on Global Food Safety Standards*.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari va farmonlari (2023).
8. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi (2023).